

Zakon o organizaciji znanstvenega dela

V zadnjih nekaj letih je pokazala znanstvena dejavnost v naši državi znaten napredek, posebno v primerjavi s predvojnajo Jugoslavijo. Povečalo se je število znanstvenih ustanov, izboljšala njihova opremljenost in pomnožilo število znanstvenih delavcev. So pa mnoge pomanjkljivosti in nerešena vprašanja, katerih odprava bi pripomogla k hitrejšemu razvoju znanosti in k popolnejšemu izkoriščanju znanstveno raziskovalnega dela. Tako je raziskovalna dejavnost razdrobljena na številne, pogosto majhne ustanove brez zadostnih pogojev za raziskovalno dejavnost, primanjkuje sodelovanja in koordinacije med znanstvenimi ustanovami, občutiti je pomanjkljivo povezavo med znanstvenimi raziskovanji in potrebam družbenega razvoja, nadalje so tu številna nerešena in neprimerno rešena vprašanja financiranja in upravljanja ter počasno izobraževanje znanstvenega naraščaja. Vse te probleme kakor tudi potrebo po sistematični politiki v razvoju naše znanosti je imel pred seboj zakon o organizaciji znanstvenega dela, ki ga je zvezna ljudska skupščina sprejela na svojem juliskem zasedanju.

Zakon o organizaciji znanstvenega dela je obdelal snov, ki obsega znanstvene ustanove, sodelavce znanstvenih ustanov, svete za znanstveno delo, akademije znanosti in umetnosti ter organizacijo znanstvenega dela sploh. Čeprav je v tem zakonu vsebovana snov raznovrstna, je v tolikšni meri povezana in enotna, da jo je vendarle bilo mogoče urediti z enim predpisom. Uveljavitev enotnega zakonskega predpisa je bila opravičena, ker se je težilo za tem, da bi nudil zakon osnovo za organizacijo znanstvene dejavnosti v celoti. Njegove določbe veljajo za vse ustanove, katerih osnovni ali pretežni del dela je znanstveno raziskovanje, ne glede, kdo jih je ustanovil, razen za znanstvene ustanove v jugoslovanski ljudski armadi in ustanove s področja jedrskih znanosti.

Novi sistem organiziranja znanstvenega dela izhaja iz naših praktičnih potreb in izkušenj ter se večinoma omejuje na dve osnovni organizacijski kategoriji: znanstvene ustanove in akademije znanosti. Prva kategorija obsega vse znanstvene ustanove v sestavi gospodarskih organizacij, akademij znanosti in umetnosti in univerz. To so razni inštituti, zavodi in podobno. Druga kategorija so obstoječe akademije znanosti in umetnosti kakor tudi akademije znanosti, ki jih je mogoče ustanoviti kot enotne znanstvene organizacije Jugoslavije za eno ali več sorodnih znanstvenih področij (akademije družbenih znanosti). Osnovno pozornost pa posveča zakon prvi kategoriji, medtem ko prepušča obstoječe akademije znanosti in umetnosti večinoma republiškimi predpisi. Seveda na temelju osnovnih načel in postavk, ki jih je zanje določil.

Zakon je določil, kaj se šteje za znanstveno ustanovo, kakšni so ustanovitveni pogoji in kdo vse je lahko ustanovitelj. Da ne bi režim, ki ga predpisuje za take ustanove, zajel tudi drugih ustanov, ki služijo v učne, demonstracijske in dokumentacijske namene, ki se ukvarjajo z ekspertizami, kontrolo proizvodnje in obdelavo planov, je to izrecno podčrtal.

Novost tega zakona predstavljaata zvezni svet za znanstveno delo in republiški svet za znanstveno delo, ki so jim kot družbenim organom poverjene zapletene in odgo-

vorne naloge in ki so jim zagotovljena ter dana na razpolago določena materialna sredstva (sklad za znanstveno delo). Način financiranja znanstvenih ustanov je splošno postavljen precej prožno, tako da bodo mogle razen dohodkov, ki jim jih zagotavlja ustanovitelj, ustvarjati dohodke tudi iz svojega znanstvenega in strokovnega dela in da jih vlagati v posebne sklade. S tem jim je omogočena finančna samostojnost in tudi večja aktivnost v znanstveno raziskovalnem delu. Prejšnje znanstvene ustanove niso bile stimulirane za reševanje gospodarskih problemov, ker je vse plačilo za tako delo otekalo v državni proračun.

Z novim zakonom je uvedeno družbeno upravljanje v vse znanstvene ustanove, na katere se zakon nanaša. To samoupravljanje temelji na že pridobljenih izkušnjah družbenega upravljanja.

Zakon je tudi določil rok, do katerega so obstoječe znanstvene ustanove dolžne uskladiti svojo organizacijo in poslovanje z novimi določbami. V zvezi s tem so dana tudi ustrezna pooblastila glede odprave in združitve tistih znanstvenih ustanov, ki ne izpolnjujejo z zakonom določenih pogojev.

Predpisi o stabiliziranju tržišča

Novi predpisi o kontrahiranju industrijskih rastlin, sklepanju pogodb za nakup kmetijskih pridelkov in ukrepi za ureditev trga z živino, mesom in živinsko krmo bodo v marsičem prispevali k stabilizaciji stanja na našem tržišču s kmetijskimi pridelki.

Odlok o kontrahiranju industrijskih rastlin izhaja iz tega, da morajo biti kmetijske zadruge s kooperacijo organizatorke proizvodnje in nositeljice modernizacije kmetijstva na individualnih kmetijskih posevkih. Z določitvijo pogojev, pod katerimi je mogoče kontrahirati industrijske rastline, zagotavlja ta odlok glavno vlogo kmetijskim zadrugam, tam pa, kjer je potrebno, pa tudi poslovnim zvezam, zaradi napredka proizvodnje in prometa z industrijskimi rastlinami.

Gospodarski podjetja, ki se ukvarjajo s pridelavo ali z odkupom industrijskih rastlin, bodo lahko sklepala pogodbe o pridelovanju in dobavi samo s kmetijskimi zadrugami ali poslovnimi zvezami ter s kmetijskimi in drugimi organizacijami, ki pridelujejo te vrste kmetijskih kultur. Po tem predpisu postanejo kmetijske zadruge in poslovne zveze nositeljice brezobrestnih kreditov za vse količine kontrahiranih industrijskih rastlin. Pri sklenitvi pogodbe o pridelovanju in dobavi z individualnimi proizvajalci, določajo zadruge pogoje dobave in odkupne cene. Odlok o kontrahiranju industrijskih rastlin dovoljuje gospodarskim organizacijam, ki se ukvarjajo s pridelovanjem in odkupom industrijskih rastlin, kakor tudi kmetijskim zadrugam in poslovnim zvezam, da se dogovorijo glede cen in tržnih področij.

Do sedanjih predpisi o nakupovanju kmetijskih pridelkov v načelu niso dovoljevali dogovorov glede cen in drugih pogojev poslovanja. To predvsem zato, da bi se onemogočil monopolistični položaj posameznih gospodarskih organizacij na tržišču. Dejansko je ta prepoved

Povezava med znanstvenim raziskovanjem in gospodarstvom je pri nas še vedno precej šibka. Vzrok je iskati v sorazmerno mladih in premalo znanstvenih izkušnjah v posameznih znanstvenih disciplinah ter v splošno nizki tehnični kulturi, zaradi česar številna podjetja ne vidijo možnosti, ki jim jo nudi znanost in ne iščejo sodelovanja in uslug znanstvenih ustanov. Po neki anketi, ki je bila izvedena med izdelovanjem zakona, jih je od 112 anketiranih znanstvenih ustanov imelo le 20 ustrezne in stalne zveze s prakso.

Poseben pomen tega zakona se kaže tudi v tem, da si prizadeva povezati znanstvene ustanove z gospodarstvom. Po njegovih določbah je ena izmed osnovnih nalog vsake znanstvene ustanove, da pomaga gospodarskemu, kulturnemu in družbenemu razvoju države s svojim znanstvenim delom in s sodelovanjem z gospodarskimi in drugimi organizacijami, dolžnost sveta za znanstveno delo pa je, da spodbuja znanstveno-delo zaradi reševanja splošnih problemov.

Nedvomno je, da bo uveljavitev tega zakona veliko prispevala k ureditvi stanja in odnosov na področju znanosti, posebno pa za njeno povezovanje z našim družbenim razvojem in prakso gospodarskih organizacij. Na gospodarskih organizacijah je, da posvetijo večjo pozornost sodelovanju z znanstvenimi ustanovami.

veljala od začetka leta 1956, ko so bili ukinjeni predpisi, ki so izjemno dopuščali dogovore o nadzorstvu državnih organov. V praksi pa se je izkazalo, da je v nekaterih primerih dogovor o cenah opravičen in da lahko koristno služi nadaljnji stabilizaciji tržišča.

Odlok o dogovarjanju cen to vprašanje sedaj popolnoma ureja. Določa, da se cene dogovorijo za vse kmetijske pridelke, razen za industrijske rastline, na sestankih, ki jih organizira Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije. Tem sestankom bodo prisostvovali zastopniki Zvezne industrijske zbornice, Zveze kmetijske gozdarskih zbornic, Zveze zunanjetrgovinske zbornice in Glavne zadrugne zveze Jugoslavije. Glede posameznih kmetijskih pridelkov je dogovarjanje dopustno tudi na sestankih v trgovinskih zbornicah republik, vendar bo o tem lahko odločala le Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije. Dogovor se bo štel za polnoveljavno, ko bodo zainteresirane gospodarske organizacije o tem sklenile pogodbo, v kateri bo izrecno naglašeno, da zavezuje vse podpisnike. V njej je mogoče določiti tudi sankcije za primer kršitve tako sklenjene pogodbe, kar poštenim pogodbenikom daje večjo gotovost in zagotovilo.

Predpisi o stabilizaciji tržišča kmetijskih proizvodov vsebujejo tudi ukrepe o ureditvi tržišča z živino in mesom.

Veliko povpraševanje po živini za izvoz je prispevalo k povišanju odkupnih in nadrobnoprodajnih cen mesa. Novi ukrepi težijo za tem, da bi dosegli postopno znižanje odkupnih cen živine in nadrobnoprodajnih cen mesa do ravni, ki je gospodarsko opravičena. Hkrati težijo tudi za tem, da preprečijo morebitni negospodarski padec teh cen v četrtem četrtletju leta.

(Nadaljevanje na 16. strani)

Izvozne organizacije se bodo usmerile tako, da bodo zadovoljevale svoje potrebe predvsem izven živinskih sejmov. Potrebne količine prašičev (samo bele pasme) in živine za izvoz si bodo zagotavljale predvsem iz organiziranega pitanja, in to na kmetijskih posestvih ter v kmečkih obdelovalnih zadrugah, iz trgovinskega pitanja, ki ga organizirajo izvozna podjetja, kakor tudi iz pogodbene proizvodnje, ki jo sklenejo zadruga z individualnimi proizvajalci.

Odbor za zunanjo trgovino bo sprejel ustrezne predpise, po katerih bodo izključeni nosilci izvoznih kontingentov za živino tisti proizvajalci, ki imajo organizirano pitanje, izvozna dovoljenja za živino pa se bodo dajala samo za Ia, I, in II. razred.

Da bi preprečili neopravičen padec cen živine in mesa v razdobju september-januar je določeno, da zunanjetrgovinske organizacije in Direkcija za prehrano odkupijo tisti del tržnega presežka, ki ostane nad rednimi potrebami in da te količine rezervirajo za notranje tržišče ter izvoz v prvih mesecih prihodnjega leta, ko je ponudba živine najbolj šibka.

Živinske krme v prihodnje ne bomo izvažali. Kolikor se bo kje pojavil presežek živinske krme, ga bomo izvozili le pod pogojem, da bodo pridobljena devizna sredstva uporabljena za uvoz tiste živinske krme, ki jo na notranjem tržišču primanjkuje.

Predračun zveznega sklada za kadre

Zvezni izvršni svet je odobril predračun zveznega sklada za kadre za l. 1957, po katerem bo letos razdeljenih milijarda in 750 milijonov din. Razen tega so iz letošnjih sredstev izločili približno 500 milijonov za rezervo sklada in prenos v prihodnje leto.

Največji del sklada bo šel za graditev, povečanje in opremo strokovnih šol in njihovih delavnic ter za sistematično strokovno izpopolnjevanje kadrov, ki so zaposleni v kmetijstvu, industriji, rudarstvu, gradbeništvu, prometu in na drugih gospodarskih področjih. Predračun odreja, da se bodo sredstva letos predvsem uporabljala za povečanje šol in dovršitev začetih šolskih poslopij. Za novogradnje bodo dovoljevali sredstva samo v primerih, ko se bo reševalo vprašanje usposabljanja strokovnih kadrov na tistih gospodarskih področjih, kjer je po njih velika in neodložljiva potreba.

Upravni odbor zveznega kadrovskega sklada je sklenil, da morajo ljudski odbori, na katerih ozemlju gradijo šole iz sredstev zveznega sklada, uporabljati na novo zgrajene zmogljivosti le v namenske svrhe. Kolikor bo prišlo do uporabe v druge namene, bodo ljudski odbori dolžni vrniti zveznemu skladu vsa porabljena sredstva. V zvezi z opremo za strokovne šole in domove, določa predračun, da se bo zagotavljal njen nakup iz okrajnih in republiških skladov. V primeru, da njihova sredstva ne bodo zadostna, jih bodo dopolnili iz zveznega kadrovskega sklada.

Za sistematično izpopolnjevanje kadrov v gospodarstvu je upravni odbor odobril 200 milijonov din. Ta vsota bo razdeljena uporabnikom šole, ko bo predložena dokumentacija o potrebnosti te pomoči.

VPRASHANJA IN ODGOVORI

Prodaja kmetijskih pridelkov preko zadrug

Vprašanje: Kmetijska zadruga v našem kraju je kontrahirala s svojimi člani določene površine vrtnin in navedla v pogodbi, da bo prevzela po tržnih cenah vse pogodbene količine, to je vse količine, ki bodo nabrane na pogodbenih površinah. Pri realizaciji pogodbe pa zadruga odklanja, da bi prevzela vse ponujene količine z obrazložitvijo, da ne more zagotoviti prodaje. Vprašanje je, ali je obrazložitev zadruga utemeljena in ali jo oprošča vseh pogodbениh obveznosti?

Odgovor: Vsekakor velja, da se v rodovitnem letu pojavljajo razne težave pri prodaji vrtnin glede na nezadosten transport, premajhne predelovalne zmogljivosti in druge pomanjkljivosti v prometu z lahko pokvarljivimi kmetijskimi pridelki sploh. Toda to je treba upoštevati že pri kontrahiranju pridelovanja takih pridelkov. V konkretnem primeru sta možni dve alternativni: ali je zadruga tudi sama kontrahirala dobavo s kakšnim trgovinskim podjetjem, ali pa je kontrahirala na svoje lastno tveganje v pričakovanju, da ne bo imela težav pri prodaji. V primeru, da je zadruga sklenila pogodbo za dobavo s kakšnim trgovinskim podjetjem, si mora prizadevati, da bo dosegla, da bo to podjetje izpolnilo pogodbo, če ne drugače, po sodni poti. Če pa je sklenila pogodbo s svojimi člani, ne da bi si zagotovila prodajo na drugi strani, je dolžna prevzeti od svojih članov vse kontrahirane količine, to je člani so upravičeni, da to od zadruga zahtevajo, če ne drugače prav tako po sodni poti.

Važno je pripomniti, da se gleda na sklepanje pogodb preveč formalno in tako postanejo te pogodbe nepopolni pravni akti, ki onemogočajo njihovo izvršitev po sodni poti. V večini primerov se sklepajo pogodbe o kontrahiranju na formularjih, ki so določeni za razne vrste kultur in ne vsebujejo potrebne specifičnosti po posa-

meznih kulturah. Zato je ena izmed važnih prvin za ureditev tega vprašanja sklepanje popolnih pogodb, ki ne bodo puščale dvomov v primeru, ko se pojavijo kakšne težave glede izpolnitve pogodbe. Na te stvari mora misliti tudi sama zadruga ob sklepanju pogodbe s trgovinskim podjetjem. Navadno sklene zadruga pogodbo s trgovinskim podjetjem za neko fiksno količino, s svojimi člani pa po določenih površinah. Če je pridelek slabši, potem ni težav s člani, ni pa izpolnjena pogodba s trgovinskim podjetjem. Ko pa je pridelek obilen, zadruga ne ve, kam bi s presežkom. Zato je potrebnost, da se zadruga dogovori s trgovinskim podjetjem v isti pogodbi za najmanjšo in največjo količino, ki bo dobavljena, v vsakem primeru pa mora zagotoviti tudi kakšno predelavo pridelkov, kolikor ni mogoče presežkov prodati.

V teh pogodbah predstavljajo cene posebno težavo. Navadno se dogovorita pogodbeni stranki za tržno ceno, ne da bi podrobneje določili, kdo jo in kako jo določi. Morali bi določiti tudi postopek — poseben odbor ali mešano komisijo zadruga in občinskega ljudskega odbora — po katerem bi v sezoni vsak dan ali pri vsaki dobavi ugotovljali cene na taki osnovi, da bi bili zadrugnim članom zagotovljeni proizvodni stroški, zadrugi pa akumulacija, ki bi bila v začetku sezone večja zaradi plačila morebitnih izgub pri koncu sezone, to je, da bi mogla tudi tedaj zagotoviti proizvajalcem proizvodne stroške, čeprav bi bili ti proizvodni stroški višji kakor cene, ki bi jih zadruga dosegla na tržišču ob koncu sezone.

Potrebno je naglasiti tudi to, da mora pri sklepanju pogodb za pridelovanje vrtninskih kultur, vsaka zadruga upoštevati tudi svoje možnosti in skleniti pogodbe samo za tolikšno proizvodnjo, katere prodajo lahko kakor koli zagotovi, s čimer bi ves proces dobil mnogo bolj realni tok.

Plačevanje takse na vprežna vozila

Vprašanje: Ali je dolžan lastnik, ki je ostal že l. 1956 brez živalske vprege

in ne uporablja vozov, plačati zanje takse za l. 1957?

Analično ocenjevanje delovnih mest NERAZMEJENE PRISTOJNOSTI

V tovarni zatičnih plošč »Bosanka« v Blažuju so obratne komisije za ocenjevanje delovnih mest končale opis in popis mest. Ves elaborat je sedaj pred centralno komisijo tovarne, ki je do konca julija izvedla končno redakcijo. Opis in popis delovnih mest je pokazal, da je v tovarni precej organizacijskih pomanjkljivosti. Ni na primer razčiščeno razmerje med posameznimi delovnimi mesti in funkcijami v podjetju, nadalje, kakšne so pristojnosti obratnega inženirja, kakšne pa upravnik obrata, delavci pa pogosto ne vedo, kdo je njihov neposredni predpostavljani, kdo je upravičen vmešavati se v tehnološki proces itd. Ko bo končana končna redakcija opisa in popisa delovnih mest, bo tovarna dobila dokončno organizacijsko shemo. Člani komisij domnevajo, da bo končna redakcija pokazala, da imajo v podjetju tudi presežek delovne sile.

I. B.

Odgovor: Z uredbo o spremembah in dopolnitvah taksne tarife zakona o taksah (Službeni list FLRJ št. 6/56) je določeno redno oproščanje od plačevanja takse za vprežna vozila in delovno živino, ki služi potrebam enot Jugoslovanske ljudske armade in potrebam Ljudske milice. V točki XVI navodil o uporabljanju uredbe o spremembah in dopolnitvah taksne tarife zakona o taksah (Službeni list FLRJ št. 12/50) je določeno, da lastniki ali posestniki vprežnih vozil ne plačajo takse na vprežna vozila, ki jih iz katerih koli vzrokov vzamejo iz prometa, so pa dolžni to odtegnitev iz prometa prijaviti pristojnemu finančnemu organu občinskega ljudskega odbora najkasneje do 15. januarja tistega leta, za katero prosijo za oprostitev od plačila takse na vprežna vozila. Če do tega dneva ne prijavijo umika vozila iz prometa, so dolžni plačati takso za celo leto.